

הורביץ אורי

יליד 15.10.1926, כפר גלעדי

גוייס לפלמ"ח ב-1944

התגייס לצבא הבריטי, וב-1945 הצטרף לחבורה

ה ע ס נ ה ר י ס ' 0

בתנועה, דחפתי וזמתי עם חברי התנועות האחרות את שיתוף הפעולה הבין תנועתי בנושאי הבטחון.

ב-1969 גוייסתי לשרותי הבטחון, עסקתי בנושא הבטחת תעופה בארץ ובעולם.

ב-1972 נישאתי פעם שניה עם שוש, נולדו לנו תמר ואבנר. ב-1983 חזרתי לכפר גלעדי לענף המחצבות. ניהלתי את מחלקת עבודות העפר, האספלט וקבלנות.

עיקר העבודה היתה אז בלבנון - בניית מוצבים וסלילת כבישים עד היציאה החלקית מלבנון.

מ-1987 ניהלתי מוזיאון, הייתי חבר בהנהלת איגוד המוזיאונים הבין-לאומי והישראלי במשך 9 שנים.

ב-1998 יצאתי לפנסיה מלאה. היום כתחביב אני מדרוך קבוצות רבות של נוער ומבוגרים בעיקר מורים, בנושאים: ראשית ההתיישבות, "השומר", גבולות, השבטים הערבים בגליל, עליה ב' ועוד.

על חיילי הבריגדה העברית בצבא הבריטי שהצטרפו לחיילי יחידות ההובלה ואחרים לעבודה בעליה ב' באיטליה.

עם גמר ריכוז יחידות החי"ר העבריות במצרים, יחידות השרותים לבריגדה העברית וגמר האימון במצרים. נשלחו חיילי הבריגדה העברית לאיטליה. נחתו בכרי בדרום איטליה בדרום צפונה עם כוחות הצבא הבריטי תוך לחימה נגד הגרמנים. בעת הלחימה על הסניו פגשו חיילי הבריגדה בשארית הפליטה באיטליה. לפני סיום מלחמת העולם השנייה, נשלחו ע"י מפקדי ה"הגנה" בבריגדה, חיילים מהבריגדה ויחידות אחרות, לרחבי אירופה לחפש אחרי שארית הפליטה.

כאשר הבריגדה נכנסה להולנד ובלגיה לשיגרת שמירה, עסקה קבוצת אנשי ה"הגנה" בבריגדה בריכוז ובטיפול בשארית הפליטה, ובחיפוש אחרי נאצים וחסיוסולם. בנוסף עסקנו בריכוז נשק הסלקטו ושליחתו ל"הגנה" בארץ ישראל. לקראת פירוק הבריגדה והחזרת אנשיה לארץ ישראל גברה פעילות זו. הבריגדה רוכזה בגנט, ומשם נשלחו החיילים לשחרור מהצבא הבריטי הביתה.

במילנו, ניגש אלי מונדק בר תקוה ושאל אם אני רוצה להיפגש עם אחי אבו שהיה במילנו כבר בלי מדים, אחרי שלא ראיתי אותו כשלוש וחצי שנים. מונדק נתן לי ג'יפ

נולדתי בכפר גלעדי, קיבוץ שנוסד ב-1916 ע"י חברי "השומר", מכאן ייחודם של אנשים והישוב הזה, זו האווירה בה גדלתי וברוחה חונכתי וממנה ינקתי והיא אשר עיצבה את דרכי בחיים.

בשנת 1939 בבר-מצווה, בטקס לילי קיבלתי רובה ותנ"ך, מאותו יום צורפתי כחבר ל"הגנה", ואני בן 13. עד וכולל כתיב ח' למדתי בכפר גלעדי, כתיב ט' בבית הספר המחוזי ביגור. כתיב י', י"א וי"ב במקוה ישראל. את מקוה סיימתי בשנת 1944. בהיותי בכתיב (י'), א' של מקוה ואני בן 15 כאשר הקימו את פלוגות הפלמ"ח, גוייסתי למחלקה המקוואית של פלוגה ד' התל-אביבית. פלוגות ד' וה' נתפשו בשעת אימון וכתרו ע"י המשטרה הבריטית ביער בן-שמן. שוחררנו ע"י הצבא הבריטי שהאימון היה בידעתם ובהדרכתם. הימים ימי הקרבות נגד הגרמנים במדבר המערבי, אחרי הארוע כל פלוגות הפלמ"ח מפל' א' עד פל' ו' רוכזו לאימונים ביער משמר העמק. בסיום האימון הפלוגות פוזרו לראשונה לקיבוצים. בשיחה עם יגאל אלון אישר לי לחזור למקוה לסיום הלימודים.

כאשר סיימתי את מקוה נקראתי ע"י יגאל אלון שדרש שאצא לקורס מ"כים, ממנו יצאתי ישר ללשכת הגיוס לצבא הבריטי. התגייסתי לבריגדה היהודית. עם סיום האימון המתקדם במצרים, פעלתי במסגרת ההגנה. הצטרפתי למפקדת הבריגדה כנהג של קצין האג"מ של הבריגדה. למעשה צורפתי מיד לצוות חברי ה"הגנה" בבריגדה.

בסוף 1947 עם סיום עבודתי בעליה ב' באיטליה חזרתי לארץ כמלווה ספינת המעפילים "י"ד גיבורי גשר אכזיב". התחתנתי עם רות שחיכתה לי שנתיים וחצי בכפר גלעדי, נולדו לנו נמרוד ורחלי, רות נפטרה מסרטן ב-1968.

טרם מלחמת העצמאות גוייסתי כמ"מ נשק מסייע. במלחמת העצמאות שרתתי בחט' 9 ואחר-כך בגדוד 13 גולני. סיימתי כמ"פ ב-1953. במילואים עברתי לשריון - טנקים. השתתפתי בכל מלחמות ישראל, סיימתי כמח"ט. עם גרישה שינקמן הקמנו את ענף המחצבות, הענף והמפעל המרכזי והעיקרי בכפר גלעדי.

ב-1960 גוייסתי לתנועה - איחוד הקבוצות והקיבוצים לימים התק"ם, 5 שנים רכזתי וניהלתי את מחלקת הבטחון

ונהג, באנו למילנו למקום שנקרא ביה"ס, שם היה מוסך ומחסן של החברה שעברו באיטליה בעליה ב', מתחת לאוטו ראיתי מבצבצות רגליים ארוכות להן נעליים מספר 49. אי אפשר היה לטעות למי שייכות רגליים אלו, בעטתי בנעליים הגדולות ואמרתי לאבו - צא, רוצים להגיד לך שלום, אבו השיב, על תבלבל את המוח אני עסוק בתיקון האוטו. בעטתי באבו שנית וקראתי לו לצאת מתחת למכונת. לאחר שלא הנחתי לו שלף אבו את עצמו והתיישב. כאשר ראה אותי קפץ משמחה, שמחנו להיפגש אחרי זמן כה רב.

כאשר פורקה הבריגדה סופית נקראתי לגנט בבלגיה לנחום שהמי שהיה מפקד ה"הגנה" באירופה. את נחום הכרתי שנים רבות קודם כאשר היה מפקד ה"הגנה" בצפון ארץ-ישראל, והיה ידידו הטוב של אבא. נחום הודיע לי שהוחלט שאני לא חוזר הביתה אלא נשאר באירופה להמשך עבודה בה עסקנו - טיפול בשארית הפליטה, רכישת נשק וכו'. ביקשתי מנחום את אישור כפר גלעדי לכך, כעבור מספר ימים התקבל מברק ובו האישור המבוקש. סיפרתי למוטי (פיץ) הוד שיחד עברנו כל הזמן. מוטי הביע את רצונו אף הוא להישאר. פניתי לנחום שהכיר היטב את אבא של מוטי וגם מוטי נשאר. יחד המשכנו לאיטליה. נכנסנו לפעילות אינטנסיבית והכנות, גנבנו מהבריגדה 15 משאיות, צבענו אותן מחדש הטבענו עליהן סמלים ומספרי רכב חדשים, ציידנו רכבים אלו בניירות אוטנטיים אבל בזהות חדשה. את כל האמור עשינו במחנה פליטים סגור שלנו ליד גנט, במחנה זו הכינונו קבוצה של מעפילים בתרגול סדר ונשק באנגלית, לימדנו אותם את התעוד הבריטי, פנקס החייל והתשלומים כולל התנהגות חיילית. אחרי תקופה קצרה זו הלבשנו אותם במדים בריטיים, כל אחד הותאם לאחד מאיתנו ואז ישבנו יחד, הכפיל למד פרטים על המשפחה, הבית, איך להגיע בארץ לביתו של המוחלף וכו', על מנת שיוכל לעמוד בתחקיר אם יהיה צורך.

לי לא נמצא מחליף בשלב הראשון, כי כולם היו נמוכים ממני עד שלפתע ראיתי אחד מהם בשטח, שאלתי אותו בידיש "וויילס טו פורן לארץ-ישראל?". ראיתי איך בורקות עיניו, ישבנו, העברתי לו את כל הפרטים והניירות שלי ונפרדנו. אז קיבלתי תעוד אוטנטי חדש ובו שם ופרטים חדשים מזויפים. כל מעפיל כזה הוצמד לחייל חבר ה"הגנה" בבריגדה שליווה אותו כל הדרך לארץ דרך מרסיי למצרים וברכבת לרחובות. ברחובות המתינו חיילים במדים חברי ה"הגנה" שותפי סוד שהשתחררו כבר. הם קיבלו את התעוד "מהכפילים" ומלוויהם שהגיעו, הלכו והשתחררו פעם נוספת עם משלוח חיילי הבריגדה שהגיעו. את כל מה שקיבלו בשחרור - כסף, תעודה, ביגוד ארוז בחבילות נפרדות שמסרו למפקדת ה"הגנה" בתל-אביב והם הביאו לכל אחד מאיתנו את החבילה שלו הביתה, שם המתינה החבילה עד שחזרנו לארץ.

מבלגיה - גנט יצאנו עם הרכב "הגנוב" הציוד שבו, בזהות

חדשה לאיטליה על מנת לא לחזור. בדרך עברנו בצרפת ליד טולוז, עצרנו ליד מחנה, בית-חולים צבאי ענק, שנקנה ע"י המגבית היהודית על כל הציוד הרפואי שבו, כולל המכשירים המתפרקים, שנארוז ונשלחו לארץ-ישראל ושימשו להקמת בית-החולים תל-השומר בימיו הראשונים, את הפירוק והאריזה ביצעו שבויים גרמנים, עליהם שמרו חיילים פולנים. המפקדה הממונה היתה אמריקאית, בראשה עמד קולונל אמריקאי ולו צוות של 3 קצינים ו-6 סמלים ורכי סמלים. האמריקאים גרו בתנאי לוקסוס - לכל אחד אוהל גדול מבחוץ אבל כפנים האוהל היה בנוי מקירות עץ עם שירותים ומקלחת.

המפקדה היתה במבנה צמוד למחנה. אל כל זה הגענו עם השיירה שנסעה לאיטליה. ליד המחנה עצרנו קראו: למוטי הוד, לשייקה, לי ולעוד בחור מקיבוץ עין השופט, הורו לנו להישאר במחנה בכיסוי של פיקוח על פירוק בית החולים ואריותו. השיירה המשיכה לאיטליה, אותנו הכניס למחנה מייג'ור ישראלי מהבריגדה שבא במיוחד, שהיה ממונה על כל הפרוייקט. הוא הכיר בינינו ובין מפקד המחנה וצוותו, כל אחד מאיתנו קיבל אוהל מאותו סוג שצינתי, ג'יפ ומשרת גרמני.

אותו קצין ישראלי אמר לנו שעלינו ליצור יחסי אמון וידידות בעיקר עם מפקד המחנה וכן עם צוותו, והוראות נקבל בהמשך. הנ"ל נסע, השאיר לנו טלפון בפריו. היינו במחנה כחודש + הסתובבנו בין השבויים המפרקים והארורים, חילקנו הוראות להגברת קצב הפירוק (האמריקאים לא התערבו), הגרמנים התלוננו, אמרנו להם תביאו עוד שבויים, לא לא איכפת, כמו שעשיתם ליהודים במחנות, וכך הגברנו את קצב העבודה. עם האמריקאים שיחקנו כדורסל. הקשרים היו מצויינים.

יום אחד גילינו לידינו ארמון יפה ולידו בריכת שחיה גדולה, בצהריים סיפרנו לקולונל, הצענו שהגרמנים ינקו את הבריכה נמלא אותה מים, לגרמנים בטח יש תזמורת ו/או נגנים, נפתח בר משקאות ואוכל קל, ונעשה ערבי ריקודים ושמת. הקולונל בשמחה נדלק על הרעיון, למחרת עברו על ה"פרוייקט" כ-250 שבויים, תוך יומיים הכל בוצע, באזור הקרוב מאוד היה בית חולים פעיל, היו אחיות אמריקאיות והביאו גם צרפתיות. לפתיחה החגיגית הזמנו כל מפקדי המחנות האמריקאים באזור ואחרים, כמובן אנחנו ישבנו בראש השולחן, ומאז היתה בריכת שחיה ומקום בילוי. המייג'ור הישראלי ביקר אותנו במשך התקופה מספר פעמים. יום אחד בא, כינס אותנו ואמר שתפקידנו לרכוש תמורת תשלום "מתחת לשולחן" לקולונל האמריקאי 4 משאיות, לצייד אותן בדלק, חלקי חילוף, צמיגים על-מנת לצאת לאזור מרסיי להעמיס מחסן נשק של ה"הגנה" ולהעבירו לאיטליה. הזמנו פגישה עם הקולונל, הסברנו לו שעלינו להעביר בצרפת פליטים יהודים, לשם כך אנחנו צריכים 4 משאיות סיקסווילר GMC, פרטנו את חלקי

החילוף להם אנו זקוקים, צמיגים רזרביים וכמות הדלק לדרך, תמורת הנ"ל אמר הקולונל הכניסו לי למגירה \$400, צבעו לנו את הרכב מחדש וכעבור 3 ימים כשהכל היה מוכן, כולל ניירות מזוייפים וצווי תנועה למרסיי ומשם למילנו. בחצות הלילה יצאנו לדרך להעברת התחמושת והנשק למחסן הנשק במילנו. לפני מרסיי כמוסכם מראש פגשנו את ויסמן אותו הכרנו מהבריגדה. הנ"ל הביא אותנו לבית על אחת הגבעות במרסיי. בבית היו 2 בחורות ו-4 בחורים פליטים ששמרו על הבית, מבלי לדעת מה יש בו. עם חושך ניגשנו להעמסה.

הרמנו שולחן כבד יצוק בטון, שעמד על פתח הכניסה לחדר תת-קרקעי בו היו 20 טון נשק כולל בזוקות ותחמושת אמריקאית. עומק החדר היה כ-3 מטר. כאשר הזזנו את השולחן הכבד, גודל הפתח היה כ-1,5 מטר על 1 מטר אחד, דרכו הרמנו והוצאנו את כל תכולת החדר שהעמסנו על המשאיות כל הלילה. עם אור ראשון יצאנו לדרך לאיטליה, במסלול שהכנו מראש, דרך כביש ומעבר גבול צרפתיים. אחרי שהתרחקנו ממרסיי, כשתי שעות נסיעה, עצרנו, ירדנו מהכביש לחורשה, היינו אחרי שני לילות ויום ללא שינה וליל העמסה קשה ביותר. אחד מאיתנו נשאר ער לשמור והשאר נרדמו. אחרי שלוש שעות מנוחה המשכנו, עברנו את הגבולות כאשר הצגנו את צווי התנועה, היינו חמושים באקדחים עם הוראה שאם המשטרה הצבאית בדרך תנסה לעצור אותנו, לחסל אותם ולהמשיך. אבל כל הדרך עברה ללא תקלות, נסענו קטע דרך הריביירה הצרפתית בלילה חצינו כאמור את הגבולות הצרפתי והאיטלקי, למחרת הגענו למג'נטה ליד מילנו, שם היה מחסן מרכזי של כל הפעילות המחתרנית שלנו באיטליה. במג'נטה ארזו את הנשק שהוסלק בקומפרטורים, נשלח לארץ ישראל בכיסוי של קומפרטורים מיובאים.

לימים, אחרי שסיימתי את העבודה באיטליה ישבנו בחדר האוכל בכפר גלעדי ודיברנו בנושא נשק שהגיע מאירופה ל"הגנה". סיפרתי את סיפור העברת הסליק הנ"ל, ישב מולי סי קולר, אמריקאי חבר כפר גלעדי שבמלחמה התגייס לצבא האמריקאי, שאל אותי פרטים וציין בדיוק את מקום הסליק הנ"ל במרסיי, הסתבר שהוא ועוד מספר ישראלים בצבא האמריקאי אספו נשק זה מהצבא האמריקאי והסליקו אותו באותו מקום משם לקחנו אותו.

איטליה

את החברה שהגיעו מהבריגדה לאיטליה חילקו לשלוש קבוצות. קבוצה אחת קטנה נשלחה לעבוד בבריחה בין אוסטריה לאיטליה, קבוצה שנייה, הגדולה יחסית, נשלחה לאזור טורינו, שם בהרים הקימו ביי"ס לאימוני שדה ונשק, אימנו שם מעפילים. קבוצה שלישית, גדולה יחסית, הצטרפה לחברה יוצאי יחידות התובלה ואחרות מהצבא הבריטי שנשארו כמונו באיטליה, הם, בפיקודו של אליהו

כהן (לימים האלוף בן-חור) שהקימו את כל התשתית הלוגיסטית והמבצעית באיטליה לעליה ב'. לימים צורפו לה החברה מארץ ישראל מהפלי"ם והפלמ"ח, האלחוטאים. גם אנחנו יוצאי יחידות התובלה שהשתתפו בפלישה לאיטליה עם הצבא הבריטי בחופי סלרנו. הם היו הראשונים לפגוש את שארית הפליטה באיטליה, הם אספו אותם, האכילו אותם, הלבישו ודאגו להם לבית. הם היו הראשונים שהחלו בארגון וציוד הספינות הראשונות שבהמשך הפכו לכוח המניע והפורץ אל חופי ארץ ישראל הנעולים.

נשארנו באירופה על מנת להמשיך בתעוד מזויף את שהתחלנו עוד בהיותנו בצבא הבריטי - הצלת שארית הפליטה. הפליטים ניסו לחזור לבתיהם באשר הם, אולם מצאו את ביתם ההרוס מהמלחמה או שביתם היה תפוס ע"י גויים. בזרם הפליטים הזה היה צריך לטפל, להעבירם דרך גבולות וארצות על מנת לתת להם "בית" ולנסות להחזירם למסגרת חיים יותר נורמלית, במחנות, אשר טופלו ע"י האונרה והג'וינט, אשר גם בהם היו אנשינו שנשלחו מארץ ישראל, וממחנות אלו להניעם לחופי ההפלגה בים התיכון.

למרות כל הפעולות האלו של הבריטים, לא הפסקנו ולו לרגע את שילוח ספינות המעפילים לארץ ישראל. כאשר הגיבורים האמיתיים היו המעפילים. פעילותנו זו התאפשרה בגלל התשתית אשר יצרנו ובנינו בניירות מזוייפים באיטליה על מנת להניע את כל המכונה הגדולה הזו שנקראת עליה ב'. הכסף לפעילות הגיע מהמגביות בארה"ב, וכאשר חסר כסף עשינו כסף ע"י המרת מטבע והעברתו מארץ לארץ, ו/או הברחות כאלו ואחרות בתוך איטליה מאזור לאזור כמו קמח ואחרות שמכרנו בשוק השחור על מנת לאפשר את פעילותנו. לא פעם נתפשו חברה ע"י המשטרה האיטלקית, הצרפתית ו/או הבריטית ונאסרו. ברוב המקרים ע"י פעילות מתאימה שלנו שוחררו כעבור זמן קצר.

כאשר הגעתי לאיטליה כמסופר עם 4 המשאיות עם הנשק מצרפת, מספר ימים שהייתי במג'נטה משם אחרי תקופה קצרה עברתי למילנו, יחד עם מוטי הוד ועוד שני חברי נשלחנו למרנו באיטליה, על גבול אוסטריה, עם 2 משאיות. מוטי ועוד אחד מהחברה נשאר במרנו, אורי מרפוגו ואני עברנו לאוסטריה עם משאית אחת, לוילה באלפים לא רחוק מהעיר אינסברוק, גבול אוסטריה-איטליה ומעבר הברנר. מהוילה הזו בלילות היינו מובילים מעפילים עד כ-3 ק"מ לגבול אוסטריה-איטליה שם היו יורדים מהמשאית עוקפים את נקודת הביקורת במעבר הברנר בהדרכת מובילים/מורי דרך שהיו המעפילים שעברו איתנו שלמדו את נושא הברחת הגבולות והוליכו את המעפילים אל מעבר לגבול האוסטרי לאיטליה שם פגשו אותם החברה שלנו שהסיעו אותם עד לכפר בו היתה תחנת הרכבת ומשם ברכבות, כל קבוצה בהתאם למחנות שלנו באיטליה, בהמתנה לעליה.